

(ЗЛО)УПОТРЕБАТА НА ИСТОРИЈАТА ЗА ПОЛИТИЧКИ ЦЕЛИ,
ПРИМЕРОТ СО Св. КИРИЛ И МЕТОДИЈ
(ЧИИ КОРЕНИ ВЛЕЧЕ ДЕНЕШНИОТ МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК?)

Солунските браќа св. Кирил и Методиј во светската историографија и книжевност се прифатени како творци на словенската азбука и писменост, ширење на христијанството и христијанската богослужба на словенски јазик. Нивната дејност била менторирана и спонзорирана од владата на Источната Римска империја (т.н. Византија) и затоа на таа дејност се гледа како на мисионерска работа за интересите на византискиот двор.

Покрај ова, во последните неколку децении, кон крајот на XX и почетокот на XXI век, историчарите и лингвистите, а посебно политичарите од соседната држава Бугарија, но и некои политичари од нашата држава (Р. Македонија), дејноста на св. Кирил и Методиј сакаат да ја прикажат како дело на средновековната бугарска држава, а на јазикот и книжевноста да им дадат бугарски атрибути и со тоа да докажат дека Бугарија е „најзаслужна“ за ширењето на словенската = (бугарската) книжевност и богослужба, обидувајќи се дури да докажат дека Кирил и Методиј биле „Бугари“. Со овие тези политичарите (бугарски, а дел и „наши“ македонски) сакаат да докажат дека македонскиот јазик е дијалект на бугарскиот и дека најпрво настанал бугарскиот јазик, а од него се одвоил „македонскиот“, поточно кажано, македонскиот јазик имал „бугарски корени“. Сето тоа се прави под превезот на некаква „заедничка историја“ со цел покрај јазикот да се негира и македонскиот народ, т.е. македонскиот идентитет.

Имајќи го предвид сето тоа, решивме во продолжение уште еднаш отворено и со историски аргументи да се осврнеме на потеклото и карактерот на дејноста на св. Кирил и Методиј.

За животот и дејноста на св. Кирил и Методиј се напишани стотици поголеми и помали дела.¹ Сите тие се темелат врз изворните податоци од Пространите житија (Панонските легенди) на св. Кирил и Методиј, напишани од нивни ученици,² нивните похвални слова,³ Италијанската легенда,⁴ Пространото Климентово житие,⁵ Краткото Кирилово житие,⁶ Солунската легенда,⁷ делото на Црноризец Храбар „За буквите“,⁸ како и повеќе други словенски, грчки и латински извори.⁹

¹ Библиографски преглед на литературата за животот и делото на св. Кирил и Методиј, види: Г. А. Ильинский, Опыт систематической кирилло-мефодиевской библиографии. София 1934; М. Г. Попруженко и Ст. Романски, Кирилломефодиевска библиография за 1934-1940 г. София 1942; И. Е. Можеева, Библиография по кирилло-мефодиевской проблематике 1945-1974 гг. Москва 1980; Б. Панов, Методиевото словенско кнежевство во Македонија. – Сп. Историја, Година XXI, бр.1. Скопје 1985; Б. Панов, За потеклото и најраните години од животот и дејноста на Кирил и Методиј. – Сп. Историја, Година XXI, бр. 2. Скопје 1985; Истиот, За Методиевото словенско кнежевство и создавањето на „Закон Судный людем“. – Зборник, Кирило-Методиевскиот (Старословенскиот) период и Кирило-методиевската традиција во Македонија. МАНУ, Скопје 1988 и таму наведените литератури.

² Климент Охридски, Събрани съчинени, т. III, изд. На БАН, София 1973; Сказания о начале славянской письменности. Вступительная статья, перевод и комментарий Б. Н. Флори, изд. „Наука“, Москва 1981; Сведоштва за Кирил и Методиј (словенски и латински), избор, превод и белешки Р. Угриновска-Скаловска, Љ. Басотова. Скопје 1989; Панонски легенди. Превод од старословенски Ј. Таковски, предговор Д. Миловска. Скопје 2001; Ј. Таковски-Д. Миловска, Македонската житијна литература IX – XVIII век. Скопје 1996; Т. Кръстанов, Легенда Булгарика за българската държавност и светост. Изборник, София 2003.

³ Спореди: А. Теодоров – Балан, Кирил и Методи. I. София 1920; Климент Охридски, Житија, слова, поуки. Предговор Х. Поленаквиќ, избор, превод и коментар Р. Угриновска-Скаловска. Скопје 1974.

⁴ А. Теодоров-Балан, Кирил и Методи, II. София 1934, 196-201; Р. Угриновска-Скаловска, Љ. Басотова, Сведоштва за Кирил и Методиј, 75-83.

⁵ Ал. Милев, Гръцките житија на Климент Охридски. София 1966; Извори за българската история. XXX – Гръцки извори за българската история. IX. Произведения на Теофилакт Охридски. София 1994. 10-42.

⁶ А. Теодоров-Балан, Кирил и Методи, II, стр. 115-122; Е. Георгиев, Родината на Кирило-методиевото дело. – Сб. Константин – Кирил Философ. София 1969, 31-43; Т. Кръстанов, Легенда Булгарика, 53.

⁷ А. Теодоров-Балан, Кирил и Методи, II, 110-114; Б. Ст. Ангелов, Из старата българска, руска и сръбска литература, кн. II. София 1967, 44-66; Т. Кръстанов, Легенда Булгарика, 46; Р. Угриновска-Скаловска, Љ. Басотова, Сведоштва за Кирил и Методиј, 73.

⁸ К. Куев, Черноризец Храбар. Изд. На БАН, София 1967; Документи за борбата на македонскиот народ за самостојност и за национална држава. Кн. 1. Скопје 1981, 63-65.

⁹ А. Теодоров-Балан, Кирил и Методи, II, стр. 5 и сл.; Латински извори за българската история, II, стр. 133 – 135; Р. Угриновска-Скаловска, Љ. Басотова, Сведоштва за Кирил и Методиј, 84-109 и сл.

Сите досегашни истражувачи на животот и делото на св. Кирил и Методиј се согласни дека тие биле родени во Солун од мајка Марија и татко Леон (Лав).¹⁰ Нивниот чесен род бил познат „на царот и на целата Солунска област“.¹¹ Татко им Лав извршувал друнгарска должност под власта на стратегот на Солунската тема¹².

Семејството на Лав и Марија се состоело од „седум деца“ од кои најмлад бил Константин - Кирил.¹³ Од изворните податоци не може да се заклучи дали брат му Методиј бил најстар од сите деца или бил најстар од машките деца?, зашто од Похвалното слово за Кирил се дознава дека тој имал повеќе „браќа и сестри“. Токму затоа истражувачите на Кирило-методијевата проблематика разликата во годините ја провлекле од 7 до 17 години. За Константин – Кирил се знае дека кога умрел во Рим 869 година имал 42 години¹⁴ и според тоа како година на неговото раѓање е утврдена 827 година. Додека за постариот брат Методиј се знае само дека умрел во 885 година,¹⁵ па истражувачите годината на неговото раѓање ја поставуваат од 810-015 година, па сè до 825 година.¹⁶

Во тој временски период, поточно од 809 до 814 година се водела војна помеѓу Византија и Бугарија. Во 809 година Бугарите ја разрушиле тврдината Сердика (денешна Софија). Војната завршила со склучување на Триесетгодишниот мир во 814/15 година, според кој границата останала кај Сердика.¹⁷ Тој мир се почитувал до 836/37 година. Токму во тоа време биле родени св. Кирил и Методиј, а Солун бил далеку од бугарската држава, поточно границата помеѓу Византија и Бугарија се наоѓала кај Софија и во Солун и околината не живееле Бугари туку „Словени“ кои што бугарските историчари неар-

¹⁰ А. Теодоров-Балан, Кирил и Методи, II, 38.

¹¹ Климент Охридски, Събрани съчинения, III, 187, 198.

¹² Исто, 89, 120, 142, глава II, бел. 28 и таму наведената литература.

¹³ Исто, 89, 120, 142, гл. II, бел. 4; J. Таковски – Д. Милоvsка, Македонската житијна литература..., 71.

¹⁴ Исто, 109, 141.

¹⁵ Исто, 192, 203, 212, гл. XVII, бел. 5.

¹⁶ С. В. Троицкий, Св. Мефодий как славянский законодатель. – Богословски труды, Сб. II. Изд. Московская патриархия, Москва 1961, 100; С. Бернштейн, Константин-Философ и Мефодий, 40; Б. Панов, За потеклото и најраните години..., 53; И. Божилов – В. Гюзелев, Историја на средновековна Бугарија VII – XIV век. Софија 1999, 197.

¹⁷ За границата види: В. Златарски, Историја, 1-1, 299-300; П. Мутафчиев – В. Мутафчиева, Историја, 103; И. Божилов – В. Гюзелев, Историја на средновековна Бугарија. 145-147; А. Атанасовски, Бугарските завладувања кон Македонија во IX и X век.-Прилози за историјата на Македонија и македонската култура. МАНУ Скопје 2021, 11.

гументирано ги нарекуваат „бугарски Словени“. Таква категорија и такво име на народ не постои во историјата.

Покрај проблемот со годините на раѓањето, полемика предизвикало и прашањето за народноста на св. Кирил и Методиј. Притоа проучувачите на Кирило-методијевската проблематика се поделиле главно во четири групи. Едните ги сметаат нивните родители за Словени,¹⁸ други за Грци,¹⁹ трети дека по татко се Грци, а по мајка Словени²⁰ и четвртите – претежно бугарски истражувачи – „словенското“ потекло го изедначуваат со „бугарско“ и ги сметаат за Бугари²¹ (бугарски Словени).

Најголем број приврзаници има првата теорија, а меѓу нив ја издвојуваме мислата на големиот византолог Ф. Успенски кога навел дека: „не би можела да се разбере дејноста на Кирил и Методиј ако не се сметаат дека се по потекло Словени“.²² Тоа што во Панонските легенди не е јасно означено потеклото на Кирил и Методиј не би требало да значи дека со тоа се сакало да се прикрие нивното евентуално грчко потекло, зошто од овие извори јасно може да се види дека тие припаѓале во редот на византиските словенски мисионери кои својата дејност целосно ја свртеле во полза на словенските народи.²³ Но, ако внимателно се прочитаат Панонските легенди на неколку места авторот зборува за „нашиот род“,²⁴ „нашиот учител и наставник“,²⁵ а бидејќи

¹⁸ Поопширно за тоа види: М.П. Погодин, В память о Св. Кирилле и Мефодие. – Кирило-Мефодиевский сборник, Москва 1865, стр. 96; Ф. И. Успенский, На память тысячелетней годовщины славянских просветителей. Одесса 1885, стр. 2-3; В. Сл. Киселков, Славянските просветители Кирил и Методиј, стр. 36; Е. Георгиев, Кирил и Методиј, основоположници на славянските литератури. София 1956, 18; В. Тъпкова-Заимова, Солунските славјани и нивното потекло на Кирил и Методиј. – Сб. Константин-Кирил Философ. Изд. На БАН, София 1969, 64; Б. Панов, За потеклото и најраните години..., 53.

¹⁹ В. Сл. Киселков, Славянските просветители Кирил и Методиј, стр. 47; Е. Георгиев, Кирил и Методиј, основоположници на славянските литератури. 20; В. Тъпкова-Заимова, Солунските славјани и нивното потекло на Кирил и Методиј. 63; Б. Панов, За потеклото и најраните години, 53.

²⁰ В. Сл. Киселков, Славянските просветители Кирил и Методиј, стр. 54; Д. Ангелов, Кирил и Методиј и византиската култура и политика. – Сб. Хиљада и сто години славјанска писменост 863-1963. Изд. На БАН, София 1963, 57 и бел.2; Б. Панов, За потеклото и најраните години, 53.

²¹ И. Божилов – В. Гюзелев, Историја..., 197; Б. Панов, За потеклото..., 56 бел. 41.

²² Ф. И Успенский, На память тысячелетней годовщины славянских просветителей. Одесса 1885, стр. 3.

²³ М.П. Погодин, В память о Св. Кирилле и Мефодие, 104; В. Сл. Киселков, Славянските просветители Кирил и Методиј, 41; Б. Панов, За потеклото и најраните години, 55.

²⁴ Ј. Таковски, Д. Миловска, Македонската житијна литература, 71.

²⁵ Исто, 71 и 99.

авторот на Панонските легенди бил од словенски род, со тоа јасно го потенцирал нивното словенско потекло. За словенско потекло на Методиј станува збор и во еден извадок што се однесува на покрстувањето на Каринтијците (Карантанците) каде што се вели: „...Извесно време по него дојде еден Словен од пределите на Истра и Далмација по име Методиј, кој што ја нашол словенската азбука, тој ја исполнувал божествената служба на словенски јазик и станал причина да се изостави латинскиот јазик“.²⁶ Приврзаниците на втората теорија, за грчкото потекло се потпираат на податокот од Меморандумот на Салцбуршката архиепископија до папата Јован VIII во кој Методиј е означен како „некој си Грк“ (*quidam Graecus Methodius*).²⁷ Но, овој податок ја означува неговата државничка припадност (поданство) на многународносната византиска држава,²⁸ а не народносната припадност.

Тезата за грчкото потекло на мајката Марија се базира на податок што му го соопштил еден атонски монах на рускиот поклоник Арсениј Суханов во XVII век.²⁹

Последното гледиште, за бугарското потекло на Кирил и Методиј се темели на податоците што се содржат во Краткото кирилово житие или Успение Кирилово, во кое се наведува дека Кирил бил „по род Бугарин“,³⁰ всушност во постарите ракописи на тоа житие стои дека по род бил Словен. Во подоцнежните преписи словенското потекло било заменето со бугарско, бидејќи тие преписи настанале во периодот на османлиското владеење на Балканскиот полуостров и тоа означува верска припадност, а не национална. Впрочем во текстот на житието авторот јасно посочува дека Кирил кога пошол на Брегалница „нашол од словенскиот народ некои покрстени, а дел од нив покрстил и им напишал книги на словенски јазик“.³¹ Вториот извор е Солунската легенда. Но, како што може да се забележи во текстот, податоците повеќе се однесуваат на дејноста на Кирил Кападокиски, бидејќи на него татковина му

²⁶ ЛИБИ II, 135.

²⁷ Исто, стр. 134.

²⁸ Спореди: В. Сл. Киселков, Славянските просветители Кирил и Методиј, стр. 47; Е. Георгиев, Кирил и Методиј, стр. 21; В. Тџпкова-Заимова, Солунските славјани и производот на Кирил и Методиј, стр. 68 и бел. 6.

²⁹ Б. Ст. Ангелов, Из старата бугарска, руска и србска литература, II, стр. 25.

³⁰ А. Теодоров – Балан, Кирил и Методиј, II, 15. Спореди и: Е. Георгиев, Кирил и Методиј, 21; В. Тџпкова-Заимова, Солунските славјани..., 68.

³¹ Сведоштва, 69, исто и бел.1 на стр.16.

била Кападокија,³² а само последниот пасус може да се доведе во врска со Константин Кирил, но и тоа не е сосема сигурно.

Методиј како најстаро (прво) машко дете во семејството, според средновековната традиција бил предодреден да го следи патот на неговиот татко. Тој со своето „крепко тело“, бистрина и усвоените воени вештини, уште од млади години почнал да стекнува воена слава.³³ Според вестите од Пофалното слово на Кирил и Методиј, Методиј бил добар воин.³⁴ Додека пак, според вестите од „Вистинската повест за Кирил и Методиј“,³⁵ последниот уште во времето на императорот Теофил „станал познат во царскиот двор“ во Цариград со своите воени подвизи. Затоа бил повикан во Цариград од каде што по извесно задржување бил испратен да дејствува „како војсководач во пределите што се граничеле со бугарскиот народ“.³⁶

Во времето на императорот Михаил III (842-867) Методиј бил удостоен со војводски чин,³⁷ а потоа назначен и за управник на словенското кнежевство. Во врска со тоа во Методиевото панонско житие се вели: „Најпосле, кога царот дозна за неговата бистрина, му даде да управува словенско кнежевство...“.³⁸ Овие вести се потврдуваат и од податоците во Методиевото проложно житие, каде што се вели: „царот го имаше него секогаш пред себе и кога беше на 20 години го постави него за кнез на Словените“.³⁹ Врз база на овие податоци истражувачите на Кирило-методијевската проблематика до сега не успеале со сигурност да ја одредат местоположбата на Методиевото словенско кнежевство, како и да дадат одговор на прашањето за времето кога истото го управувал. Истражувачите на првото прашање досега се поделиле на пет групи и тоа: дека тоа кнежевство се простирало во рамките на Стримонската склавинија, на територијата на Тесалија, во рамките на Солунската тема, во

³² Исто, 73 „живеев во Кападокија, а учењето ми беше во Дамаск“, како што е познато Константин Филозоф ниту живеел во Кападокија, ниту пак учел во Дамаск.

³³ А. Теодоров – Балан, Кирил и Методи, II. Софија 1934, стр.38

³⁴ А. Теодоров-Балан, Кирил и Методи, I. Софија 1920, 120.

³⁵ За овој летопис види: Н. Л. Туницкий, Св. Климент, епископ словенский. Его жизнь и просветительная деятельность. Сергиев Посад 1913, 28 и сл.

³⁶ Н. Л. Туницкий, Св. Климент, стр.263-264 (Приложения).

³⁷ А. Теодоров-Балан, Кирил и Методи, I, 120.

³⁸ ЖМ, гл.II, 187; 198.

³⁹ А. Теодоров-Балан, Кирил и Методи, II, 38.

Епир и во областа Витинија во Мала Азија.⁴⁰ Расположливите податоци од другите извори, кои во извесна мера ги дополнуваат и конкретизираат податоците од Методиевото панонско и проложното житие, сепак ни овозможуваат да ја прифатиме тезата дека Методиевото словенско кнежевство се наоѓало на север од Солун, т.е. дека ја опфаќало Стримонската склавинија, чиешто јадро го сочинувале струмичко-брегалничките краишта.⁴¹ Овие македонски краишта биле од големо воено-стратегиско значење за Византиската империја, зашто биле тесно поврзани со градот Солун.⁴² Тие краишта биле испресечени со повеќе клисури, а патиштата на бугарските војски, кои што се стремеле кон градот Солун можеле најдобро да се затворат токму во овие клисури.⁴³

Овие предели биле загрозени при крајот на владеењето на бугарскиот хан Пресијан, кој што во 836/7 се спуштил по долината на р. Места за да ги потчини или поточно да ѝ помогне на Византија да ги смири Смолјаните. Кон истото тоа време, изворите регистрираат обид на бугарскиот хан Пресијан да ги потчини Смолјаните, во врска со што се наведуваат податоците од еден натпис крај Филипи.⁴⁴ Петар Мутафчиев и Васил Златарски тоа бугарско раздвижување го прикажуваат како реакција на присуството на византиската армија во тие простори и дека целта била да се „присоединат Смолјаните кон бугарската држава“.⁴⁵ Натписот е јасен и конкретен „Од Бога (поставениот) кнез Пресијан го испратил кавханот Исбул,⁴⁶ откако му дал одбрана војска и

⁴⁰ За теориите види поопширно: Б. Панов, За Методиевото словенско кнежевство..., 191 и бел. 15 до 19.

⁴¹ А. Гилфердинг, Собрание сочинений, II, II, 01, бел.1; Б. Панов, Штип и Брегалничката област во средниот век (VI- крајот на XII век). – Кн. Средновековна Македонија. Т. 3. Скопје 1985, 601 и сл.

⁴² Б. Панов, Општествено-политичките прилики во Струмичката област од крајот на VI до почетокот на X век. – Кн. Средновековна Македонија. Т. 3“. Скопје 1985, 411 и бел. 169.

⁴³ Види поопширно кај: А. Атанасовски, Пијанец во XIII и XIVвек. Куманово 1996. 32-33.

⁴⁴ Опширно за натписот види: Ѓ. Иванов, Български старини из Македония. София 1931, Фототипно издание 1970, 1-9; Д. Дечевъ, Где сж живѣли смолѣнитѣ ? – Сборникъ въ честь на Василь Н. Златарски, по случай на 30-годишната му научна и професорска дейностъ. София 1925, 45-47; F. Dvornik, Deux inscriptions gréco-bulgares de Philippes. – Bulletin de correspondance hellénique, LI, 1928, стр.125-147; В. Бешевлиев, Първобългарски натписи (Второ преработено и дополнето издание). София ,1992.

⁴⁵ Златарски В., История на българската държава през средните векове. Т.1-1. София 1918. Фототипно издание 1994, 338-339; Мутафчиев П., -Мутафчиева В., История на българския народ от наченките на човешки живот по нашите земи до българското възраждане. София,1995. 107.

⁴⁶ Кој бил Исбул види: П. Ников, Кавханъ Исбулъ. - Сборникъ въ честь на Василь Н. Златарски, по случай на 30-годишната му научна и професорска дейностъ. София 1925, 195-227.

боилите ... и канот боила колубар и кавханот против Смолјаните“.⁴⁷ Бугарските историчари Мутафчиев, Златарски, Божилов, Ѓузелев, се на мислење дека оваа бугарска експедиција била испратена „да им помогне на Смолјаните во борбата против Византија и да ги откинат териториите западно од Струма од Византија и ги присоединат кон Бугарија.“⁴⁸ Зборот „против“ Смолјаните тие го преведуваат „кај Смолјаните“. Нешто по реален е Д. Дечев, кој што е на мислење дека целта на експедицијата била да „ја потчинат областа на Средна Места (Неврокопско-денешно Гоце Делчев) и оттаму да се спушти кон земјите меѓу долните теченија на Места и Струма.“⁴⁹ И П. Ников го дели мислењето на Дечев, дека целта била да се потчинат Смолјаните на бугарската држава. Инаку Ников го корегира Златарски кој го датира походот 10 години подоцна во 847 година и смета дека походот бил во 837 година.⁵⁰ По извесен престој, бугарските војски се повлекле на север.

По повлекувањето од кај Смолјаните, најверојатно незадоволни од односот на Византија, во 845 година Бугарите склучиле договор со германскиот владетел, а Византија за да ги обезбеди пристапните патишта кон Солун и да ѝ парира на Бугарија го назначила Методиј за кнез на Словените по Струма и Брегалница. Затоа во право е А. Гилфердинг кога заклучил дека: „Методиј во продолжение на многу години бил началник на еден дел од Македонија, имено тој дел кој што по своето исклучиво словенско население се нарекувал во тоа време Славинија (Склавинија)“ и дека „тоа бил северо-источниот дел на Македонија во кој се наоѓала и Брегалничката област“.⁵¹ Дека Методиевото словенско кнежевство се простирало во струмичко-брегалничките краишта врз база на археолошките резултати од ископувањата во локалитетот Баргала-Брегалница и Крупиште, се изјаснила и археологот Блага Алексова.⁵²

⁴⁷ Иванов Ѓ., Български старини изъ Македония. София 1931 (Фототипно издание) 1970. 3; Ников П., Кавханъ Исбулъ..., 214; Божилов И., -Ѓузелев В, История насредновековна България VII-XIV век. София 1999, 159.

⁴⁸ Мутафчиев П., Мутафчиева В., История, 107; Златарски В.Н., История, Т.1-1, 349-351; Божилов И., - Ѓузелев В., История, 159.

⁴⁹ Дечев Д., Где сж живѣли смолѣнитѣ. – Сборник въ чест на Васил Н. Златарски., 47.

⁵⁰ Златарски В., История., Т.1-1, 338 и 349; Ников П., Кавханъ Исбулъ, 226 и 227;

⁵¹ А. Гильфердинг, Собрание сочинений, II, 301 и бел.1, и стр.302. За останатите гледишта во однос на местоположбата на Методиевото словенско кнежевство види кај Б. Панов, За Методиевото словенско кнежевство..., 294-295.

⁵² Б. Алексова, Баргала-Брегалница во светлината на новите археолошки истражувања. – Гласник на Институтот за национална историја, XI/3. Скопје 1967, стр.5 и сл.; Б. Алексова, Епископијата на Брегалница. Прилеп 1988.

Главната задача која требало да ја изврши Методиј како управител на „словенското кнежевство“ во полза на византискиот двор била да ги зајакне византиските позиции во Североисточна Македонија која станала објект на зачестените бугарски напади и завладувања, а исто така да ги придобие Словените на своја страна за да може да парира на Бугарско-германскиот сојуз. Но, Методиј се соочил со нискиот морал и недисциплината на нерегуларната словенска војска. Сакајќи да го зацврсти моралот и дисциплината го составил „Законот за судење на луѓето“,⁵³ на словенски јазик, но со грчки букви, но Словените од неговото кнежевство не ги познавале грчките букви поради што Законот не наишол на широка примена. За да се олесни работата од Византиската влада на помош на Методиј бил испратен брат му Константин – Кирил, кој што со помош на Методиј ја составиле (изнашле) словенската азбука (глаголицата) во 855 година и напишале книги на словенски јазик.⁵⁴

Во однос на времето кога го управувал словенското кнежевство, исто така се искажани различни гледишта, при што истражувачите тргнувале од податокот дека Методиј кога бил на 20 години бил назначен да го управува тоа кнежевство. Оттука истражувачите во зависност од тоа која година ја прифаќаат како година на раѓањето на Методиј, така го определуваат и времето на управување т.с 830-835, 843-845 до 855 година.⁵⁵ Како најприфатливо гледиште се смета тоа дека Методиј го управувал кнежевството од средината на 40-те до средината на 50-тите години на IX т.е. од 845 до 855 година, што се совпаѓа со историските настани, како што е бугарско-германскиот договор од 845 година, кој што и најмногу влијаел на одлуката на византиската влада да му додели на Методиј словенско кнежевство, за да може на тој начин Византија да парира на германско-бугарскиот договор. Прекилот на управничката дејност се доведува во врска со паѓањето на тие краишта под бугарска власт 852-864 година, а бидејќи азбуката била создадена во 855 година, таа година се смета и за крај на дејноста на Константин-Кирил и Методиј во Македонија.⁵⁶ Во 852 година дошло да нарушување на бугарско-германскиот договор и до меѓусебна војна, која што завршила со нов договор за мир во истата

⁵³ Б. Панов, За Методиевото словенско кнежевство..., 296.

⁵⁴ Б. Панов, Дејноста на Кирил и Методиј во Македонија. – Зборник Кирил Солунски, 1. Изд. МАНУ. Скопје 1970, стр. 180; Истиот, За методиевото словенско кнежевство, 297.

⁵⁵ Поопширно за тоа види кај Б. Панов, За Методиевото словенско кнежевство, 294-295 и таму посочената литература.

⁵⁶ Исто, 298.

година, после што бугарскиот владетел можел да се посвети на војната со Византија.

По прашањето: која азбука ја создале Константин-Кирил и Методиј и на чиј јазик ги превеле книгите скоро сите современи извори и познавачите на кирило-методијевската проблематика се едногласни: ја создале словенската азбука, за Словените кои што порано немале букви туку со црти и рески читале и гатале. Впрочем тоа многу јасно се гледа од исказот на Црноризец Храбар кога вели дека... „порано Словените немале писмо, туку со црти и решки броеле и гатале, зошто беа пагани... Потоа човекољубец Бог... смилувајќи се на родот словенски, го прати Константин Филозоф, наречен Кирил, маж праведен и вистинољубив, кој што им создаде триесет и осум букви“. И понатаму „ако ги прашаш словенските писмени луѓе: кој ви ги создал буквите или кој ви ги превел книгите? –тоа сите го знаат и ќе ви одговорат: свети Константин Филозоф, наречен Кирил, тој нам буквите ни ги создаде и книгите ни ги преведе и Методиј, брат му негов“.⁵⁷ Во сите зачувани преписи на Житието на Константин –Кирил во насловот стои „Житие и живот на блажениот учител наш Константин Филозоф, првиот наставник (учител) на словенскиот народ (словенскиот јазик)“.⁵⁸ Во Кириловото житие на неколку места се вели дека Кирил ја создал словенската азбука (ги изнашол словенските букви) и ги превел светите книги на словенски јазик. Византискиот император Михаил III во одговорот на писмото на моравскиот кнез Ростислав вели... „изнајде букви на ваш јазик“, а во расправата со тријазичниците во Венеција, тие го прекорувале Кирил со зборовите „човече како тоа ти си им создал на Словените книги“.⁵⁹ За време на престојот во Рим, папата Адријан II ги „посветил словенските книги“.⁶⁰ Бидејќи потекнувале од Солун Константин и Методиј најдобро го знаеле јазикот на Словените од околината на тој град, па во основата на словенскиот јазик влегол говорот, односно јазикот, на Словените од околината на Солун, што ќе рече дека не станува збор за никаков „бугарски јазик“, за

⁵⁷ Документи...Т.1, 63 и 64; Кръстанов Т., Легенда Булгарика, 63 и 65 исто и 66-67.

⁵⁸ За историјатот на преписите на Житието види: Климент Охридски, Събрани съчинения. Том трети. София 1973, стр.24-30 и 34-46, текстот на житието е на стр. 89- 109; Миловска Д.,-Таковски Ј., Македонската житијна литература IX-XVIII век. Скопје 1996, 14-15.

⁵⁹ Климент Охридски, Събрани съчинения, 104, 106; Миловска Д., - Таковски Ј., Македонската житијна литература, 90, 92; Сведоштва за Кирил и Методиј, 43 и 46.

⁶⁰ Климент Охридски, Събрани съчинения, 108; Сведоштва за Кирил и Методиј, 50; Миловска Д., - Таковски Ј., Македонската житијна литература, 94.

каков денес се обидуваат да докажат некои бугарски истражувачи, а пред сè политичари, туку за словенскиот јазик.

Годината на создавањето на словенската азбука (855)⁶¹ ја прифаќаат и бугарските историчари, само што не го прифаќаат местото на нејзиното создавање. Според нив тоа било во манастирот Полихрон во Мала Азија. Историските и археолошките податоци зборуваат во прилог на тезата дека азбуката е создадена за потребите на Словените кои што ги управувал Методиј 10 години, а по повлекувањето од кнежевството Методиј продолжил да работи на преводот на светите книги на словенски, а не на „бугарски“ јазик. Во 855 година во бугарската држава се користел грчкиот јазик и писмо. Имајќи го тоа предвид, категорички го отфрламе гледиштето дека Кирил и Методиј ја создале „бугарската“ азбука и ги превеле книгите на „бугарски“ јазик. Бугарските учени се повикуваат на веста од „Синодикот на цар Борил“ од почетокот на XIII век, каде што стои дека Кирил го превел божјото писание од грчки на бугарски јазик⁶² но, како што посочив изворот е од 13 век и е далеку од настаните.

Развојот на писмената култура во Источна Бугарија до 971 година, го опфаќа периодот од создавањето на Првата бугарска држава (681 год.) до освојувањето на Преслав, престолнината на Источна Бугарија, од војските на императорот Јован I Цимиски (971 г.). Во историјата на источнобугарската писменост во посочениот период, таа се дели на пет етапи. Првата 680 – 864 година, времето на постоењето на паганската држава. Првото бугарско царство се појавило како паганска бугарско-словенска држава со престолнина во градот Плиска. Населението на државата било етнички разнородно и се состоело во основа од носителите на словенските и турските (протобугарските) дијалекти.⁶³ Во односите со соседна Византија бугарските владетели биле принудени да го користат грчкиот јазик и писмо. За писмената култура на паганска Бугарија може да се суди по зачуваните протобугарски натписи (турски по јазик), направени со старотурски руни и грчко писмо, а исто така

⁶¹ Годината ја дава Црноризец Храбар 6363 година од создавањето на светот. Спореди: Документи, 1, 65; Легенда Булгарика, 65; Кой кој е в средновековна Бџлгария. София 1999, 215 и 263. Инаку некои книжевници повикувајќи се на податоците од Панонските легенди се на мислење дека азбуката била создадена 863 година пред моравската мисија. Но, најверојатно тогаш веќе постоечката азбука била модифицирана за потребите на моравските Словени.

⁶² Божилов И., - Гюзелев В., Историја на средновековна Бџлгария, 196 и сл.

⁶³ Темчин С. Ю., Исследования по Кирило-мефодиевистике и палеославистике. Krakowsko – Wilenńskie studia Slawistyczne. Tom. 5. Kraków 2010, 53.

по епиграфските споменици на грчки јазик. Словенски натписи од тоа време отсуствуваат.

Во втората половина на IX век бугарската држава значително се проширила во западен правец, како резултат на што во нејзиниот состав влегле замји со претежно христијанско население, во тоа време веќе владеено од сопствена црковна организација,⁶⁴ областа на горното течение на балканската река Морава (852 г.) и Западна Македонија, вклучително и реонот на Охридското езеро (околу 864 г.). После тие територијални придобивки бугарскиот хан Борис донел конечно решение, забрзано од поразот на неговата војска од Византија, за официјално покрстување на државата.⁶⁵ Во текот на тие настани во западниот дел на Бугарија веќе постоеле цркви со богослужба на грчки јазик, иако местната црковна организација дејствувала независно од врховната власт на сеуште паганската држава.

Вториот период е од 864 – 886 година, од покрстувањето на државата до доаѓањето на учениците на Кирил и Методиј. Примањето на христијанството во 864 година како официјална државна религија требало да овозможи консолидација на бугарското општество, надминување на етничките разлики меѓу Словените и Протобугарите и формирање на една бугарска народност. Пристигнувајќи во Бугарија, византиските свештеници го крстиле Борис и неговите блиски.⁶⁶ Борис потоа развил активна дејност, изградил цркви по својата земја и по целата држава прозвучела литургија на грчки јазик.⁶⁷ Покрстувањето на Бугарија било реализирано од византиски свештеници, па затоа бугарската книжевност од самиот почеток била на грчки јазик. Таа положба конечно се утврдила после Константинополскиот собор 869/870 година, донесувајќи го решението за потчинување на бугарската црква на Константинополскиот патријарх. Во пределот на книжевната сфера паралелно со грчката епиграфика во Бугарија продолжиле да се создаваат натписи на протобугарски јазик (рунично и грчко писмо).⁶⁸

После воведувањето во Бугарија на грчката богослужба кнез Борис-Михаил разбрал дека доминирачката положба на грчкиот јазик и писменост

⁶⁴ Исто, 53.

⁶⁵ Исто, 53/54, сп. Хабургаев Г. А., Первые столетия славянской письменной культуры. Истоки древнерусской книжности. Москва 1994, 98.

⁶⁶ Темчин С. Ю., Исследования... 54.

⁶⁷ Исто, 54.

⁶⁸ Исто, 54.

во однос со територијалната близина со Византија претставувало реална опасност за неговата држава. Понатамошниот развој на наметнатата тенденција можела да доведе до постепена елинизација на бугарското општество и преку неа кон оневозможување на државната самостојност на Бугарија. Противдејство на таа тенденција било можно само преку утврдување на позициите на еден од месните јазици во Бугарија – турско-бугарскиот или словенскиот. Поради видливото преовладување на словенското население во многу реони на државата, делимичната словенизација на протобугарската елита и не помалку важно, поголемиот степен на христијанизацијата на Словените во споредба со протобугарите, кнезот Борис од самиот почеток бил склон кон словенската варијанта и затоа со интерес ја следел дејноста на архиепископот Методиј и развојот на старословенската писменост во соседна Панонија.⁶⁹

Третиот период на развој на бугарската книжевност е од 886 до 893 година, од појавата на бугарската црковно-словенска писменост до Преславскиот собор. Во почетокот на 886 година во Плиска пристигнале учениците на Кирил и Методиј, протерани од Сирмиум во Панонија после смртта на Методиј.⁷⁰ Кнезот Борис ги примил радосно, надевајќи се дека со нивна помош ќе се спротивстави на доминирањето во бугарската држава на грчкиот јазик и писменост. Доаѓањето во Бугарија на словенските книжевници конечно ја определило следната јазична политика на Борис, кој што во своите стремежи кон етничка консолидација на бугарското општество решил да стави акцент токму на словенскиот, а не на протобугарскиот јазик. Исполнувајќи ја книжевната должност, дојдените од Панонија Климент, Наум и Ангелариј започнале подготовка кон објавување на црковнословенскиот официјален јазик во бугарската држава и местната црква.⁷¹

Во Бугарија било неопходно да се преориентира Кирило-методијевската јазична норма со панонски говор на бугарски, замена на фонетските и морфолошки панонизми (моравизми) со соодветни бугарски. Има основа да се прифати дека откажувањето од Кирило-методијевските јазични норми и дијалектната преорентација на словенскиот книжевно-литературен јазик во цел на негова адаптација кон бугарските услови биле не веднаш (во истиот час) по

⁶⁹ Исто, 55-56.

⁷⁰ Исто, 56.

⁷¹ Исто, 56, сп. Темчин С. Ю., Состав дневных евангельских чтений в церковнославянских литургических рукописях. – *Slavistica Vilnensis* 1999 (Kalbotyra 48 (2) Vilnius), 173-197.

пристигањето на учениците на солунските браќа во Бугарија, туку после извесно време, кога потребната реформа постанала очевидна.⁷² Во најдобар случај тоа требало да се случи до Преславскиот собор 893 година и воведувањето во официјална употреба на словенските богослужбени книги. Од сето тоа може да се согледа дека старословенското писмо и старословенскиот јазик започнале да се употребуваат во Бугарија после 893 година, а подоцна тој јазик започнал да се нарекува и бугарски. Тоа значи дека во основата на тој „бугарски“ јазик влегол јазикот и писмото што биле создадени за Словените во Македонија и Моравија, а не дека писмото било создадено за потребите на Бугарите. Познато е дека во почетокот во основата на старословенскиот јазик бил поставен солунскиот дијалект, исто така во Сирмиум јазичната норма била преориентирана на панонските говори, што можело да биде направено под раководство на Методиј. Така идејата за адаптацијата на нормите на словенскиот книжевно-литературен јазик кон месните услови потекнува од солунските браќа, затоа јазичната и орфографичката реформа, направена во Бугарија, треба да се разгледува како непосредно продолжување на кирило-методиевата јазична политика.⁷³ Сите аргументи сведочат дека дејноста на Кирил и Методиј не била наменета за Бугарите, туку за Словените надвор од бугарската држава. Впрочем, кога Бугарите го примиле христијанството 864-866 година, богослужбата се вршела на грчки јазик, а свештениците биле ракополагани од цариградскиот патријарх Игнатиј.

За приврзаноста на Константин – Кирил и Методиј кон словенскиот јазик сведочи и изјавата на Византискиот император Михаил III, кој пред да ги испрати на мисија во Велика Моравија, ги повикал во дворецот и меѓу другото рекол: „Вие сте солунјани, а сите солунјани чисто словенски зборуваат“.⁷⁴ Со ова искажување на византискиот император јасно се определува потеклото на браќата Кирил и Методиј и јазикот на кој ги превеле светите црковни книги – словенскиот.

Друг аргумент за словенското писмо и јазик е одлуката на папата Адријан II во Рим 869 година да дозволи „отслужување на литургија на словенски јазик“ во катедралниот храм „Св. Петар“.⁷⁵ Освен тоа и изјавите на Црнори-

⁷² Исто, 58, Хабургаев Г. А., Первые столетия славянской письменной культуры, 103.

⁷³ Темчин С. Ю., Исследования..., 58.

⁷⁴ Климент Охридски, Събрани съчиненија, 3, 188; Сведоштва за Кирил и Методиј, 59; Миловска Д., - Таковски Ј., Македонската книжевна литература, 100.

⁷⁵ Климент Охридски, Събрани съчинения, 108; Сведоштва за Кирил и Методиј, 50; Миловска Д., - Таковски Ј., Македонската житијна литература, 94.

ризец Храбар, кога вели: „ако ги запрашаш Словените Кој ви ја создаде азбуката и ви ги преведе книгите? Тие ќе речат Св. Константин Филозоф наречен Кирил, тој ни ја создаде азбуката и ги преведе книгите, и брат му Матодиј“.⁷⁶

Моравската мисија на Константин-Кирил и Методиј исто така била резултат од обновениот бугарско-германски договор, насочен против Моравската држава на Ростислав. Таа мисија целосно била насочена против бугарската државна политика и бугарските интереси. Дејноста на Солунските браќа во таа мисија била антибугарска и антигерманска.

Бугарско-византиската војна завршила во 864 година со склучување на мир, според кој бугарскиот владетел Борис прифатил да се покрсти заедно со целиот народ. За таа цел во Бугарија бил испратен византиски епископ и други свештеници. Но Борис сакал да дознае нешто повеќе за христијанството и добрите закони од римскиот папа Никола I и за таа цел му испратил писмо. Одговорите на папата се значаен извор за состојбата во Бугарија.⁷⁷ Двоумењето на Борис од кој центар да се изврши покрстувањето на неговиот народ било разрешено на Соборот во Цариград 869/70, кога било одлучено бугарската црква да се стави под јуридикција на Цариградската и богослужбата во Бугарија да ја вршат византиски свештеници на грчки јазик.⁷⁸ Во тој период Кирил и Методиј биле во Рим. Кирил починал во 869 година, а Методиј бил назначен за архиепископ на Панонија и Моравија.

Судирите помеѓу Цариград и Рим за јуридикција над бугарската црква продолжиле и понатаму. Бугарскиот владетел Борис се сретнал со сериозен проблем, да ги пополни разликите помеѓу Прабугарите и Словените во неговата држава. За тоа се послужил со учениците на Кирил и Методиј, кои што по смртта на Методиј 885 година биле протерани од Моравија и дел од нив засолниште нашле во бугарската држава. Нив ги искористил Борис за да создадат словенски кадар кој ќе служи во црквите и со тоа ќе се ослободи од византиското влијание, кое што се ширело преку византиските свештеници. Во таа смисла е дејноста на Климент Охридски во Македонија, најпрво како учител, а потоа како епископ.

⁷⁶ Документи...1, 65.

⁷⁷ Поопширно за преписката види: Латински извори...,II, 62- 125.

⁷⁸ Спореди: Т. Коев, Г. Бакалов, Въведение в христијанството. София 1992,156 ; Божилов И., - Гюзелев В., Историја на средновековна Бугарија,184-186 и таму наведената литература.

Тоа што го започнал кнезот Борис го заокружил неговиот син Симеон, кој што во 893 година во Преслав одржал црковно-народен собор, на кој што биле донесени повеќе значајни одлуки. За нас најважни се две, одлуката Климент да биде поставен за епископ на Тивериопол и Велика и државата пона-таму да се вика Бугарија, а јазикот во неа да биде словенскиот (старословенски). Така мислел дека ќе ги помири двата етноси во својата држава, словенскиот и бугарскиот. Научниците кои што ја застапуваат тезата дека на тој собор Св. Климент бил поставен за епископ од Симеон се повикуваат на пода-тоците од пространото климентово житие каде што се вели: „... откако се по-советувал со помудрите од своите блиски, кои што сите се однесувале кон Климент како кон татко и верувале дека само тоа е угодно на Бога кое што укажува почит на тој човек, тој (Симеон) го поставил за епископ на Драгвиста (Дрембица) или Велица (Велика) и така Климент станал првиот епископ на словенски јазик“.⁷⁹ Сето тоа се случило на Преславскиот собор 893 година.⁸⁰ Но, прашањето за овој хипотетичен собор ги разгорува страстите и денес на познавачите на оваа проблематика. Продолжува дискусијата по прашањето дали воопшто се одржал и дали тоа било од февруари 893 до март 894 година, како и во однос на местото на кое заседавал (Плиска или Преслав), решени-јата кои што биле донесени за симнувањето на Владимир и издигнувањето на Симеон, пренесувањето на престолнината од Плиска во Преслав, прогласу-вањето на словенскиот јазик за официјален јазик на државата и црквата, замената на глаголицата со кирилица и сл.⁸¹ Златарски кој што прв пишува за тој собор, наведува дека Соборот го потврдува издигањето на Симеон на тронот, донесува решение за пренесување на престолнината од Плиска во

⁷⁹ Милев А., Грџките жития на Климент Охридски, 129; Грџки извори за бугарската исто-рија. Т. IX – 2 (подг. от Илија Г. Илиев). Софија, 1994, 34.

⁸⁰ Андреев Ѓ., Народните събори в политическия живот на Първата българска държава. ИПр. XXVII, 1971, 4, 96-105; Ракова С., -Панова Р., Съборите в балканските средновековни държави. – В: 1100 години Велики Преслав. Т.1. Шумен, 1995, 250 – 260.

⁸¹ Златарски В.Н., История..., 1-1, 253-258; Obolensky D., The Byzantine Commonwealth. Eastern Europe, 500 – 1453. New York-Washington, D. C., 1971, 105; Андреев Ѓ., Народните събори в политическия живот на Първата българска държава. 100-101; Божилов И., - Гюзелев В., История на средновековна България (VII – XIV в.). С. 1999. 225; Кочев Н., Народният събор в Преслав през 893/4. – В: 1100 години Велики Преслав. Шумен, 1995, 44 – 54; Спасова М., На која дата и през кой месец се е провел Преславският събор от 893 година. – В: Преславска книжовна школа. Т. 3. Шумен, 1998, 84 – 101. Николов А., Факти и догадки за събора 893 г. (Доклад пред Третата национална конференция по археология, история и културен туризам. „Пътуване към България“). Шумен 17-19. V.2012. Ред. И. Йорданов, Шумен, 2014, 229-23; Лешка М., Симеон Велики и Византия. Софија, 2017. 78-80.

Преслав и на крај го претвара словенскиот јазик во јазик на државата и Црквата.⁸² Ѓузелев и Божилов посочуваат дека Соборот донел решение по прашањето за симнувањето на Владимир и издигнувањето на Симеон на престолот (признавање на легалното префрлање на власта од брат на брат) и за пренесување на престолнината.⁸³ Анчо Калојанов, пак, тврди дека Соборот бил само црковен и се одржал во 894 година, донесувајќи решение за **преводот на книгите**, т.е. за воведување на словенскиот јазик во литургијата.⁸⁴ Мирослав Лешка е на мислење дека единственото прашање кое што било разгледувано на Соборот било проблемот за симнувањето на Владимир и издигнувањето на Симеон на тронот. Останатите решенија кои што му се препишуваат остануваат да висат поради недостиг на извори.⁸⁵

После овој собор во Бугарската држава официјален јазик станал словенскиот (старословенскиот). Тој јазик бил постепено адаптиран за потребите на црквата и администрацијата и од книжевниците почнал да се нарекува „бугарски“ според името на државата. Така започнува метаморфозата во сознанијата на поколенијата, кои што сè повеќе забораваат дека Кирил и Методиј биле Словени, почнало да се наложува создаденото од Симеоновите книжевници дека солунските браќа се Бугари, кои дале на сите Словени книги да читаат.⁸⁶ Теза која и денес се провлекува кај нашиот источен сосед, претежно во политичките кругови, но и кај некои книжевници и историчари. Исто така и јазикот наместо словенски почнале да го нарекуваат бугарски. Термин кој бил прифатен и од византиските писатели после 927 година. Тој јазик, иако словенски и во Второто бугарско царство продолжил да постои, но од бугарските и византиските книжевници бил нарекуван „бугарски“. Таа одредба била прифатена и од Турците Османлии, со тоа што кај нив јазикот се однесувал на вероисповеста, поточно на црквата, а не на државна припадност бидејќи држава Бугарија веќе од крајот на XIV век не постои. Но, тој анахронизам е пренесен до денешни времиња и бугарските историчари и книжевници и денес старословенскиот јазик го нарекуваат старобугарски, од каде што ги влечат и своите идеи за бугарските корени на денешниот македонски јазик, кој

⁸² Златарски В.Н., История..., 1-1, 253-258.

⁸³ Божилов И., - Ѓузелев В., История..., 223.

⁸⁴ Калојанов А., Славјанската православна цивилизација. Началото: 28 март 894 г., Плиска. Велико Търново, 2007, 11-21.

⁸⁵ Лешка М., Симеон Велики и Византија. 79.

⁸⁶ Кой кој е в средновековна Българија, 217.

што фактички се темели на јазикот што го создале Кирил и Методиј. За жал и некои наши политичари опиени само од желбата да се остане на власт ја прифаќаат таа идеја, дури и прифатија заедничко чествување на Кирил и Методиј, што нема ниту историска основа, ниту било каква смисла.

Да потенцираме уште еднаш, базата на денешниот македонски јазик е јазикот што го ширеле св. Кирил и Методиј, поточно преводот на светите книги од грчки на словенски (од солунската област). Тие корени се влезени и во денешниот бугарски јазик, но нешто подоцна од создавањето на словенското писмо, и затоа можеби би било коректно бугарските историчари и книжевници, а посебно политичарите да признаат дека основата, коренот на македонскиот јазик и на бугарскиот е старословенскиот јазик, а писмото старословенското, она што го создале св. Кирил и Методиј.

Summary

Aleksandar Atanasovski, PhD

THE (MIS)USE OF HISTORY FOR POLITICAL PURPOSES. THE EXAMPLE OF SS. CYRIL AND METHODIUS (THE QUESTION OF THE ROOTS OF THE MODERN MACEDONIAN LANGUAGE)

The Salonica brothers, Ss. Cyril and Methodius, are accepted in world historiography and literature as creators of the Slavic alphabet and literacy, the spread of Christianity, as well as Christian worship in the Slavic language. Their activity was mentored and sponsored by the government of the Eastern Roman Empire (Byzantium) and therefore this activity is seen as a missionary work for the interests of the Byzantine court.

Despite this, in the last few decades (the end of the XX and the beginning of the XXI century), historians and linguists, especially politicians from neighboring Bulgaria, as well as some politicians from our country, tend to present the activity of St. Cyril and Methodius as a work of the medieval Bulgarian state, giving Bulgarian attributes to their language and literature and thus proving that Bulgaria is "most deserving" for the spread of Slavic (= Bulgarian) literature and worship, even trying to prove that Cyril and Methodius were "Bulgarians". With these theses, the politicians (Bulgarian, and partly "our", Macedonian ones) seek to prove that "the Macedonian language is a dialect of Bulgarian and that the Bulgarian language was created first, meaning that the Macedonian language has Bulgarian roots. All

this is done under the guise of a "common history" in order to deny the Macedonian people itself in addition to its language, and therefore - the Macedonian identity.

All available sources testify that Cyril and Methodius were born in Salonica between 810 and 828. At that time, the Bulgarian state was located north of Sofia, implying that no Bulgarians lived in Salonica at that time. Secondly, all the sources testify that Cyril invented the Slavic alphabet and translated the Holy Books into Slavic. At the time, the activities of Cyril and Methodius were directed entirely against the Bulgarian state, which was then in alliance with the German Empire. In the Bulgarian state, Slavic alphabet and language were introduced in 893 at the Council of Preslav. After the act, however, it took until 927, and the peace agreement between Byzantium and Bulgaria, for the Slavic language and script to be used more massively. It was not until the 11th-12th century that the terms "Bulgarian language" and "Bulgarian alphabet" saw use in the Byzantine administration; in fact, this was the same alphabet created by St. Cyril and Methodius, slightly adapted to the needs of the Bulgarian administration. That Old Slavic language served as basis of all Slavic languages, and thus the basis of the Macedonian language as well. This eliminates the theory that the Macedonian language has Bulgarian roots; that being a fabrication of Greater Bulgarian propaganda.

Цитирани извори и литература

А) Извори

АНГЕЛОВ Б. Ст., Из старата българска, руска и сръбска литература, кн. II. София 1967.

БЕШЕВЛИЕВ В., Първобългарски натписи (Второ преработено и допълнето издание).
София, 1992.

ДОКУМЕНТИ ЗА БОРБАТА на македонскиот народ за самостојност и за национална држава. Кн. 1. Скопје 1981.

ИЗВОРИ ЗА БЪЛГАРСКАТА ИСТОРИЯ. XXX – Гръцки извори за българската история. IX. Произведения на Теофилакт Охридски. Подготвени от Илия Г. Илиев. София 1994.

ИВАНОВ Ъ., Български старини из Македония. София 1931, Фототипно издание 1970.

КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ, Събрани съчинения, т. III, изд. На БАН, София 1973.

КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ, Житија, слова, поуки. Предговор Х. Поленакоски, избор, превод и коментар Р. Угриновска-Скаловска. Скопје 1974.

- КРЪСТАНОВ Т., Легенда Булгарика за българската държавност и светост. Изборник, София 2003.
- КУЕВ К., Черноризец Храб р. Изд. На БАН, Софи 1967.
- ЛАТИНСКИ ИЗВОРИ за българската история , II, София 1960.
- МИЛЕВ АЛ., Гръцките жития на Климент Охридски. София 1966.
- ПАНОНСКИ ЛЕГЕНДИ. Превод од старословенски Ј. Таковски, предговор Д. Миловска. Скопје 2001.
- СВЕДОШТВА ЗА КИРИЛ И МЕТОДИЈ (словенски и латински) , избор, превод и белешки Р. Угриновска-Скаловска, Љ. Басотова. Скопје 1989;
- ТАКОВСКИ Ј., - МИЛОВСКА Д., Македонската житијна литература IX – XVIII век. Скопје 1996 .
- ТЕОДОРОВ – БАЛАН А., Кирил и Методи. I. София 1920.
- ТЕОДОРОВ-БАЛАН А., Кирил и Методи, II. София 1934.

Б) Литература

- АЛЕКСОВА Б., Баргала-Брегалница во светлината на новите археолошки истражувања. – Гласник на Институтот за национална историја, XI/3. Скопје 1967.
- АЛЕКСОВА Б., Епископијата на Брегалница. Прилеп 1988.
- АНГЕЛОВ Д., Кирил и Методий и византијската култура и политика. – Сб. Хи-ляда и сто години славянска писменост 863-1963. Изд. На БАН, София 1963.
- АНДРЕЕВ Ы., Народните събори в политическия живот на Първата българска държава. ИПр. XXVII,1971. -Ракова С., -Панова Р., Съборите в балканските средновековни държави. –В: 1100 години Велики Преслав.Т.1. Шумен, 1995.
- АНДРЕЕВ Ы., ЛАЗАРОВ И., и ПАВЛОВ П., Кой кой е в средновековна България. София 1999.
- АТАНАСОВСКИ А., Бугарските завладувања кон Македонија во IX и X век.-Прилози за историјата на Македонија и македонската култура. МАНУ Скопје 2021.
- АТАНАСОВСКИ А., Пијанец во XIII и XIV век. Куманово 1996.
- БЕРНШТЕЙН С., Константин-Философ и Мефодий. Москва 1984.
- БОЖИЛОВ И., – В. ГЮЗЕЛЕВ В., Историја на средновековна България VII – XIV век. София 1999.
- ГЕОРГИЕВ Е., Родината на Кирило-методиевото дело. – Сб. Константин –Кирил Философ. София 1969.
- ГЕОРГИЕВ Е., Кирил и Методий, основоположници на славянските литератури. София 1956.
- ГИЛЬФЕРДИНГ А., Собрание сочинений, II. С.Петербург, 1868.

- ДЕЧЕВЪ Д., Где сж живѣли смолѣнитѣ ? – Сборникъ въ честь на Василь Н. Златарски, по случай на 30-годишната му научна и професорска дейность. София 1925.
- DVORNIK F., Deux inscriptions gréco-bulgares de Philippes. – Bulletin de correspondance hellénique, LII, 1928.
- ЗЛАТАРСКИ В.Н., История на българската държава през средните векове.Т. I. Час 1. София 1918; Фототипно издание 1994.
- ИЛЬИНСКИЙ Г. А. , Опыт систематической кирилло-мефодиевской библиографии. София 1934.
- КАЛОЯНОВ А.,Славянската православна цивилизация. Началото: 28 март 894 г., Плиска. Велико Търново, 2007.
- КИСЕЛКОВ В. СЛ., Славянските просветители Кирил и Методий. София 1946.
- КОЕВ Т., БАКАЛОВ Г., Въведение в християнството. София 1992.
- КОЧЕВ Н., Народният събор в Преслав през 893/4. –В:1100 години Велики Преслав. Шумен, 1995.
- ЛЕШКА М., Симеон Велики и Византия. София, 2017. -Мутафчиев П.,– В. Мутафчиева В., История на Българския народ от наченките на човешки живот по нашите земи до българското възраждане. София 1995.
- МОЖАЕВА И. Е., Библиография по кирилло-мефодиевской проблематике 1945-1974 гг. Москва 1980.
- НИКОВ П., Кавханъ Исбулъ. - Сборникъ въ честь на Василь Н. Златарски, по случай на 30-годишната му научна и професорска дейность. София 1925.
- НИКОЛОВ А., Факти и догадки за събора 893 г. (Доклад пред Третата национална конференция по археология, история и културен туризам. „Пътуване към България“). Шумен 17-19. V.2012. Ред. И. Йорданов, Шумен, 2014.
- ОВОLENSKY D., The Byzantine Commonwealth. Eastern Europe, 500 – 1453. New York-Washington, D. C., 1971.
- ПАНОВ Б., Методиевото словенско кнежевство во Македонија. – Сп. Историја, Година XXI, бр.1. Скопје 1985.
- ПАНОВ Б., За потеклото и најраните години од животот и дејноста на Кирил и Методиј. –Сп. Историја, Година XXI, бр. 2. Скопје 1985.
- ПАНОВ Б., За Методиевото словенско кнежевство и создавањето на „Закон Судный людем“. –Зборник, Кирило-Методиевскиот (Старословенскиот) период и Кирило-методиевската традиција во Македонија. МАНУ, Скопје 1988 .
- ПАНОВ Б., Штип и Брегалничката област во средниот век (VI- крајот на XII век). – Кн. Средновековна Македонија. Т. 3. Скопје 1985.
- ПАНОВ Б., Општествено-политичките прилики во Струмичката област од крајот на VI до почетокот на X век. – Кн. Средновековна Македонија. Т.3 . Скопје 1985.

- ПАНОВ Б., Дејноста на Кирил и Методиј во Македонија. – Зборник Кирил Солунски, 1. Изд. МАНУ. Скопје 1970.
- ПОГОДИН М. П., В память о Св. Кирилле и Мефодие. – Кирилооп-Мефодиевский сборник, Москва 1865.
- ПОПРУЖЕНКО М. Г., и РОМАНСКИ СТ., Кирилометодиевска библиографија за 1934-1940 г. Софија 1942.
- СКАЗАНИЯ о начале славянской письменности. Вступительная статья, перевод и комментарий Б. Н. Флори, изд. „Наука“, Москва 1981.
- СПАСОВА М., На која дата и през кој месц се е провел Преславският събор от 893 година. – В: Преславска книжовна школа. Т. 3. Шумен, 1998.
- ТЕМЧИН С. Ю., Исследования по Кирило-мефодиевистике и палеославистике. Krakowsko – Wilenńskie studia Slawistyczne. Tom. 5. Kraków 2010.
- ТЕМЧИН С. Ю., Состав дневных евангельских чтений в церковнославянских литургических рукописях. – Slavistica Vilnensis 1999 (Kalbotyra 48 (2) Vilnius).
- ТРОИЦКИЙ С. В., Св. Мефодий как славянский законодатель. – Богословски трудови, Сб. II. Изд. Московская патриархия, Москва 1961.
- ТУНИЦКИЙ Н. Л., Св. Климент, епископ словенский. Его жизнь и просветительная деятельность. Сергиев Посад 1913.
- ТЪПКОВА-ЗАИМОВА В., Солунските славяни и производот на Кирил и Методиј. – Сб. Константин-Кирил Философ. Изд. На БАН, Софија 1969.
- УСПЕНСКИЙ Ф. У., На память тысячелетней годовщины славянских просветителей. Одесса 1885.
- ХАБУРГАЕВ Г. А., Первые столетия славянской письменной культуры. Истоки древнерусской книжности. Москва 1994.